

De zeepmaakster van Salento

Van dezelfde auteur:

De brievenbezorgster van Puglia

Francesca Giannone

De
ZEEP
MAAKSTER
van Salento

Vertaald uit het Italiaans door Manon Smits

Wereldbibliotheek

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een subsidie van het
Centro per il libro e la lettura del Ministero della Cultura italiana.

Oorspronkelijke titel *Domani, domani*

© 2024 Casa Editrice Nord s.u.r.l. Gruppo editoriale Mauri Spagnol

© 2026 Nederlandse vertaling Manon Smits / Wereldbibliotheek

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van)
deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

*All rights are reserved, including those for text and data mining,
AI training and similar technologies.*

Omslagontwerp Studio Vonk & De Boer

Omslagbeelden © Lisa Vlasenko/Getty Images (vrouw) / Shutterstock
(omlijsting)

Foto auteur © Federico Patrocino

NUR 302

ISBN 9789028454521

www.wereldbibliotheek.nl

Wereldbibliotheek maakt deel uit van Park Uitgevers

*Voor Claudia, mijn moeder.
Voor Franco, mijn vader.*

*En voor mijn lieve Giuseppe,
vrolijke vriend. Ik mis je.*

*C'è gente che ama mille cose
e si perde per le strade del mondo.
Io che amo solo te,
io mi fermerò
e ti regalerò
quel che resta
della mia gioventù.*

*Er zijn mensen die van talloze dingen houden
en verdwalen in de straten van de wereld.
Ik die alleen van jou hou,
ik zal blijven staan
en ik schenk jou
wat er over is
van mijn jeugd.*

Sergio Endrigo, 'Io che amo solo te' (1962)

PROLOG

Vijf jaar eerder

Die noodlottige dag

22 september 1953

De eerste keer ging de telefoon vergeefs over.

‘Waarom heb ik dat ding voor ze gekocht, als ze toch nooit opnemen?’ mopperde Renato terwijl hij de hoorn weer ophing.

‘Kom, er staan mensen te wachten,’ zei zijn vrouw Marianna met een blik op de rij die zich had gevormd in de achterkamer van de kruidenierswinkel.

‘Nou en? Hoezo moet iedereen nu ineens bellen?’

‘Ach, we zien ze straks toch... wat heeft het voor haast?’

Geërgerd pakte Renato de hoorn weer van de haak en draaide het nummer opnieuw. ‘Ik ga net zolang door tot ze met hun luie kont over-eind komen. Om deze tijd zitten ze aan het middageten, ze moeten wel thuis zijn.’

Nadat de telefoon zes keer was overgegaan hoorde hij eindelijk: ‘Hallo?’

‘Mag ik weten waarom jullie de eerste keer niet opnamen?’

‘Pap, we zitten te eten...’ zei Giuseppe.

‘Alles goed in de fabriek?’

‘Jullie zijn maar vier dagen weggeweest, wat zou er mis moeten zijn?’

‘Met jou weet je het maar nooit,’ sneerde Renato.

Zijn vrouw keek hem bozig aan en gebaarde iets van: *Toe, laat hem met rust.*

‘Geef me mijn kleinkinderen nou maar,’ vervolgde Renato.

‘Ik zal ze even roepen,’ mompelde Giuseppe.

Renato hoorde zijn zoon weglopen, en toen: ‘Jongens, opa is aan de telefoon’, gevolgd door een kreet van vreugde. Die hollende voetjes op de vloer waren vast en zeker van Agnese, bedacht hij glimlachend.

‘Opal’ riep het meisje. ‘Wanneer komen jullie terug?’

‘Hé, ik wil ook meeluisteren, hou de hoorn in het midden,’ klonk haar broer Lorenzo. ‘Hoi opa! Ik ben er ook! Hoe ging het op de beurs?’

Renato grinnikte en wenkte Marianna om dichterbij te komen. ‘We rijden zo weg,’ zei hij. ‘Over een paar uur zijn we thuis.’

‘Waarom duurt het zo lang?’ vroeg Agnese.

‘Bari is ver, hoor, suffie!’ zei Lorenzo.

‘Ik ben geen suffie!’ protesteerde ze.

‘Hé, hé, geen ruzie,’ zei Renato geamuseerd. ‘Ik bel omdat ik jullie goed nieuws wilde vertellen, geweldig nieuws zelfs: oma en ik hebben alles verkocht! We komen met een lege auto terug. Jullie hadden het eens moeten zien... op de derde dag was de hele voorraad *Mariannes* al op!’ en hij wierp een handkus naar Marianna, die naar hem lachte. Het zeepje dat de naam van zijn vrouw droeg, maar dan in het Frans zodat duidelijk zou zijn dat die zeep in niets onderdeed voor de beroemde marseillezeep, had Renato speciaal ontworpen voor haar, voor de enige vrouw die hij ooit had liefgehad: klein en vierkant, met een heerlijke talkgeur en met een sierlijke M erin uitgesneden. Het zeepje was binnen korte tijd uitgegroeid tot het belangrijkste product van Casa Rizzo, hun zeepmakerij.

De kleinkinderen begonnen te juichen, en Renato moest de hoorn van zijn oor afhouden door het getetter.

‘Daar moeten we dus een hele nieuwe lading van gaan maken!’ zei Lorenzo.

‘Ja! Ik kan niet wachten!’ riep Agnese.

Renato glimlachte. ‘Morgen, morgen,’ zei hij.

‘Hoelang duurt het nog? Wij staan hier onderhand wortel te schieten,’ mopperde een man met een zwaar accent uit Bari.

Renato maakte een geërgerd gebaar ten teken dat hij niet moest zeuren.

‘Jongens, we moeten nu ophangen. We zien elkaar straks,’ kwam Marianna tussenbeide, terwijl ze de man met het Barese accent geruststellend aankeek.

Om bij de auto te komen moesten ze nog een keer langs de paviljoenen van de zeepmakers uit de hele regio; even wierp Renato een blik op de

indrukwekkende stand met het opschrift COLELLA erboven, waar de mensen omheen krioelden als mieren. *Wij worden ook nog wel zo groot*, dacht hij met een steek van jaloezie.

Ze bereikten hun donkerblauwe Fiat 1100 die stond geparkeerd op de plaatsen voor de standhouders, en namen de weg die hen naar huis zou voeren, naar Araglie, helemaal onder in Puglia.

Renato draaide het raampje open en liet de wind door zijn dikke grijze haar waaien. Marianna naast hem maakte haar knot los door de speldjes er een voor een uit te halen.

‘Waarom doe je toch altijd zo streng tegen Giuseppe? Dat was echt niet nodig, daarnet aan de telefoon...’ mompelde ze, terwijl ze haar strakke zwartsatijnen pumps uitdeed.

‘Dat kan niet anders, je moet hem gewoon stevig aanpakken,’ zei Renato bars. ‘Je moet hem eens zien in de fabriek; hij hangt maar wat rond, alsof het hem helemaal niet aangaat. Als ik er niet was om alles onder controle te houden...’

Met een gekweld gezicht masseerde Marianna een van haar voeten. ‘Dat weet ik, schat. Maar gun hem wat tijd.’

‘Tijd...’ herhaalde Renato smalend. Hij schudde zijn hoofd en klemde het stuur nog steviger vast. ‘Hij vroeg niet eens hoe het op de beurs was gegaan.’

Zij liet zich tegen de rugleuning zakken. ‘Ach ja, maar Agnese en Lorenzo waren zo blij...’ zei ze met een vertederde glimlach.

Renato’s gezicht ontspande. ‘Ja, die zijn precies zoals ik,’ zei hij beslist. Marianna knikte, en liet toen een kleine geeuw ontsnappen.

‘Moe?’

‘Een beetje.’

‘Doe maar lekker je ogen dicht en slaap wat,’ zei hij, terwijl hij haar een aai over haar knie gaf. ‘Het duurt nog wel even voor we er zijn.’

‘Dat kan ik goed gebruiken, ja. Vind je het echt niet ongezellig?’

Hij pakte haar hand vast en drukte zijn lippen op de zachte huid die naar talk geurde. ‘Nee hoor, helemaal niet,’ zei hij met een glimlach.

Marianna dutte al gauw in, en haar hoofd hing opzij. Renato keek voor zich uit naar de lege, rechte weg.

Ineens klonk er een oorverdovende knal.

‘Wat was dat?’ schreeuwde Marianna, die meteen wakker schrok.
Terwijl ze het riep slipte de auto al van de rijbaan af.
Ze hoorden de klap.
Toen niets meer.

1

De zomer toen alles nog heel was

augustus 1958

De Lambretta had weer eens kuren. Op het plaatsje voor de zuilengalerij van hun huis bleef Lorenzo verwoed op het kickstartpedaal trappen, maar tevergeefs.

‘Als ik straks mijn rijbewijs heb gooi ik dit rot ding in zee,’ briepte hij, en hij schopte tegen de zandkleurige carrosserie. Met een zucht stroopte hij de mouwen van zijn witte overhemd op over zijn dunne armen, en wreef zijn dikke zwarte haar dat voortdurend over zijn voorhoofd viel naar voren.

Door het openstaande raam op de eerste verdieping zong Domenico Modugno uit volle borst ‘Nel blu dipinto di blu’, met de uithaal ‘*Voo-laaare! Oh, oh!*’ waarna hij bezong hoe hij gelukkig door de lucht vloog, nog hoger dan de zon...

‘Agnese!’ riep Lorenzo omhoog naar het raam.

Zijn zus leunde met haar handen op de vensterbank en keek omlaag. ‘Wat is er?’

‘Hij start niet meer,’ zei hij moedeloos.

‘Nou en, dat geeft niet. Dan gaan we toch gewoon lopen?’ zei zij.

‘Wat nou, lopen...’ mompelde Lorenzo. Peinzend beet hij op zijn onderlip. Toen liep hij terug naar de Lambretta en begon weer op het pedaal te trappen.

‘Zit er wel benzine in?’ vroeg Agnese.

‘Ja, tuurlijk,’ zei hij, met verstikte stem van de inspanning. ‘Kom op nou, verdomme!’

Eindelijk begon de motor van de Lambretta te ronken. Lorenzo keek stralend omhoog naar zijn zus. ‘Ben je klaar? Kom gauw, voordat hij weer afslaat!’

‘Ik kom eraan!’ antwoordde ze, en ze verdween van het raam. Ze ging op het bed zitten en trok snel haar linkerschoen aan.

O nee! Stom van me, dacht ze ineens. Ze trok haar schoen weer uit en deed wat ze altijd deed: eerst moest de rechterschoen aan, en dan pas de linker.

Ze stond op, pakte de haarborstel van een dik, gebonden *Botanisch handboek* met vergeelde pagina’s dat op het dressoir lag, en liep naar de staande spiegel; maar ze zag in één oogopslag dat het helemaal geen zin zou hebben om haar haar te borstelen. Door de vochtige lucht was haar volle krullenbos nog meer in de war geraakt; de borstel zou er meteen in blijven hangen als ze die zou proberen te gebruiken. Ze wilde hem teruggooien op het dressoir, maar hij raakte een hoek van het handboek en viel op de grond. Ze keek nog eens in de spiegel, liet haar vingertoppen over haar gezicht glijden en voelde hoe droog haar huid was. *Mmm... Ik heb te lang in de zon gelegen op het strand*, dacht ze. Maar ze wist zeker dat niemand het had opgemerkt: dankzij haar olijkleurige teint zag ze er altijd gebruind uit, ook in de winter. Zelfs haar volle lippen hadden een donkere kleur, als een verwelkt rozenblad, en haar cupidoboog was zo scherp gedefinieerd dat het leek alsof die altijd op het punt stond een pijl af te schieten.

‘Agnese, kom op nou!’ riep Lorenzo, boven de stem van Modugno uit die nog steeds verdwaalde in het blauw van haar blauwe ogen.

‘Ik kom eraan!’ Ze zette de Phonetta-transistorradio op haar nachtkastje uit en liep de trap af, waarbij ze steeds eerst haar rechtervoet op de volgende tree zette. Toen liep ze de deur uit, onder de zuilengalerij door naar haar broer die al op de scooter zat te wachten, met een sigaret in de hand. ‘Daar ben ik al!’ Ze trok haar jurk wat omhoog, die tot halverwege haar kuiten hing, en ging achter hem op het leren zadel zitten.

‘Zit je goed?’

‘Jaja, rijden maar.’

Lorenzo klemde de sigaret tussen zijn lippen, zette zijn handen op het stuur van de Lambretta, draaide de gashendel naar achteren en vertrok. Agnese hield zich stevig vast aan haar broer en legde haar kin op zijn schouder. Ze deed haar ogen dicht en snoof: hij rook naar talk, net als zichzelf.

Al sinds hun kindertijd had die geur altijd om hen heen gehangen.

Het was hun kenmerk. ‘Ik ruik talk, daar komen die twee van Rizzo!’ grapt hun schoolgenootjes altijd. Ook nu ze waren opgegroeid gebruikten ze nog altijd uitsluitend de zeep uit hun jeugd: de *Marianne*.

Lorenzo reed hun tuinhek uit en sloeg rechts af, langs een dichte rij olijfbomen; na zo’n dertig meter, voorbij het plaatsnaambord ARAGLIE, gaf hij gas om een lichtblauwe Fiat 500 in te halen, terwijl zijn overhemd op zijn rug opbolde als een ballon. Agnese zag zichzelf vol verbazing in de achteruitkijkspiegel: haar warrige haar, opwaaiend door de wind, leek precies de compacte, kegelvormige kruin van een cipres.

Ze reden vlak langs het platteland totdat ze het fabrieksgebouw boven de bomenvlakte zagen uittorenen. Het grote naambord was zelfs van een paar honderd meter nog duidelijk te lezen: CASA RIZZO. ZEEPFABRIEK SINDS 1920.

Lorenzo nam nog een laatste lange hijs en gooide de peuk toen op de grond. Tegenover hen verrees de rondboog van de toegangspoort tot het centrum; maar hij sloeg links af en nam de weg die naar de haven voerde, langs de hoge, massieve muren van het middeleeuwse vestingkasteel met zijn vierkante vorm en de twee indrukwekkende torens die vanuit heel Araglie te zien waren.

‘Hoe was de titel ook alweer van die film waar we naartoe gaan?’ vroeg Agnese.

‘Die had ik nog helemaal niet gezegd,’ zei hij, en hij keek even achterom. ‘Maar hij heet *I soliti ignoti*.’

Hij reed langs de haven, waar de handelsschepen en talloze vissersboten lagen te dobberen op het kalme water, en verder in de richting van de boulevard.

‘Waar gaat hij over?’ vroeg ze.

‘Geen idee. Daar komen we zo achter. Maar hij is wel geregisseerd door Mario Monicelli, hè!’ specificeerde Lorenzo.

‘Jeetje,’ mompelde Agnese.

‘Je weet toch wel wie dat is?’

‘Nee,’ moest ze toegeven. ‘Kijk, daar is plaats,’ zei ze, wijzend naar een plekje tussen een witte Fiat 600 en het trottoir.

‘Suffie! Je hebt al ik weet niet hoeveel films van hem gezien,’ zei Lorenzo plagerig.

‘Welke dan?’ vroeg Agnese, en ze stapte af terwijl Lorenzo de motor van de Lambretta uitzette.

‘Nou, sowieso allerlei titels met Totò: *Guardie e ladri, Totò e i re di Roma, Totò e le donne, Totò e Carolina...*’ Lorenzo telde ze op zijn vingers mee.

‘O ja, die...’ viel ze hem in de rede. ‘Ik heb niks met Totò, die vind ik helemaal niet grappig, dat weet je.’

‘Jij hebt geen verstand van films,’ zei Lorenzo, en hij keek haar vrolijk aan met zijn grote groene ogen. Hij sloeg een arm om haar schouders en samen liepen ze naar de openluchtbioscoop langs de kustweg. Agnese deed alsof ze beledigd was, en als enige reactie bukte hij zich, want hij was minstens twintig centimeter langer dan zij, en gaf haar een zoen op de wang.

‘Wacht even!’ zei ze ineens, en ze bleef staan. ‘Ik heb nog niet gecontroleerd hoe mijn haar eruitziet.’ Ze legde haar handen op haar krullen en probeerde ze omlaag te drukken. ‘Zie ik er nog steeds uit als een cipres?’ vroeg ze ernstig aan haar broer.

‘Als een wat?’ vroeg Lorenzo lachend.

‘Eindelijk, daar zijn jullie,’ klonk een vrouwenstem.

Lorenzo draaide zich met een stralend gezicht om en kustte het meisje achter hem langdurig op de mond. ‘Heb je lang staan wachten?’ vroeg hij toen. ‘Sorry, het duurde heel lang voordat ik de Lambretta aan de praat kreeg.’

‘Het is je vergeven,’ zei ze, en ze liet haar vinger over zijn spitse neus glijden. ‘Ik dacht dat het zoals gewoonlijk weer de schuld was van die treuzelige zus van je.’ Daarna wierp ze Agnese een blik toe die zoiets moest betekenen als: *Je bent toch niet beledigd, hè? Je weet dat ik maar een grapje maak!*

Agnese keek haar bits aan, maar zei niets terug. Angela en Lorenzo waren al sinds hun kindertijd een stel, en als ze bij elkaar waren leken ze een ondoordringbaar geheel, volkomen dichtgemetseld. Zij was twee jaar ouder dan Lorenzo en ze was de zus van Fernando, zijn beste vriend. Iedereen zei dat zij het mooiste meisje van de stad was, sommigen noemden haar ‘Brigitte Bardot’, en zelfs Agnese, die haar nooit echt had gemogen, moest toegeven dat ze wel knap was, met die hazelnootkleurige

ogen, de lange wimpers, het wipneusje vol sproetjes en het fluweelzachte blonde haar. Lorenzo was smoorverliefd op haar; als kind al wist hij dat als hij groot was hij zou gaan trouwen met zijn Angela. In december werd hij eenentwintig, en dan zou hij de vrouw van zijn leven ten huwelijk vragen, zei hij voortdurend tegen iedereen die het horen wilde.

‘En Fernando? Is hij niet meegekomen?’ vroeg Lorenzo om zich heen kijkend.

‘Jawel, tuurlijk,’ zei Angela. ‘Hij is drinken gaan halen bij de bar, ik had zo’n dorst. O, daar komt hij al,’ zei ze toen, wijzend naar haar broer die op hen af kwam met een flesje prik in zijn hand. Agnese had het idee dat hij er magerder uitzag, en eigenlijk een stuk ouder dan de laatste keer dat ze hem had gezien, rond de kerstdagen.

‘Ha, *neh!*’ zei Lorenzo terwijl hij zijn armen om hem heen sloeg. Sinds Fernando naar Turijn was vertrokken om bij de Fiat-fabriek te gaan werken, begroette hij hem altijd met dat Noord-Italiaanse stopwoordje.

Zijn vriend omhelsde hem en zei toen: ‘Kijk nou, daar hebben we de kleine Agnese. Kom hier, dan krijg jij ook een knuffel.’

‘Kleine... Ik ben maar een paar jaar jonger dan jullie, hoor,’ protesteerde ze, terwijl Fernando haar liefdevol vastpakte.

‘Dat weet ik. Maar voor mij blijf je toch altijd dat kleintje,’ zei hij.

‘En?’ vroeg Lorenzo terwijl hij een hand op Fernando’s schouder legde. ‘Hoe gaat het in Turijn?’

‘Tja, Lorè, hoe het daar gaat... Z’n gangetje. Ik bouw auto’s die ik me zelf nooit zal kunnen veroorloven,’ zei hij met een bitter lachje.

‘Je wilde er zelf naartoe,’ kwam Angela meteen tussenbeide, en ze trok de fles uit zijn handen. ‘En blijkbaar is het er nog zo slecht niet, anders was je allang teruggekomen.’ Ze dronk een slok en staarde Fernando venijnig aan. Zoals meestal slikte hij het antwoord in dat hij had willen geven: *Wat weet jij nou van hoe het er daar aan toegaat?*

Intussen namen de mensen de plaatsen in voor het witte scherm; over een paar minuten ging de film beginnen.

‘Kom mee!’ riep Agnese, en zonder op de anderen te wachten liep ze er gauw naartoe. Toen bleef ze staan en begon de rijen stoelen te tellen. ‘Die daar,’ zei ze ten slotte, en ze wees naar de vierde rij, waar nog wat lege stoelen te zien waren.

‘Nee, dat is te dichtbij,’ klaagde Angela. ‘Dan krijg ik pijn in mijn nek.’
‘Daar is ook nog plaats,’ zei Lorenzo, en hij wees naar wat stoelen vijf rijen verder naar achteren.

Agnese begon weer te tellen en schudde haar hoofd. ‘Nee, dat is een oneven rij, dat is niet goed.’ Ze liep een eindje weg, zoekend naar een geschikte plek.

Angela snoof. ‘Wat doet ze toch altijd moeilijk...’

Lorenzo haalde zijn schouders op. ‘Dat heeft ze sinds het ongeluk van opa en oma... ik weet niet, het zijn een soort *magische* rituelen,’ en hij glimlachte.

‘Magische rituelen,’ sneerde Angela.

‘Nou ja, het zijn kleine handelingen die haar geruststellen. Om het onheil te bezweren of zo.’

Angela trok een wenkbrauw op. ‘En gelooft ze daar dan ook nog in?’

‘Ach, wat maakt het jou uit?’ zei Lorenzo, en hij sloeg zijn armen om haar middel. ‘Ze doet er toch niemand kwaad mee?’

‘Ik heb onze plekken gevonden,’ zei Agnese. ‘Rij twaalf,’ preciseerde ze alleen tegen haar broer, de enige die begreep hoe haar brein werkte, die precies wist welke structuren ze moest volgen om de dingen in de wereld te ordenen.

‘Prima, rij twaalf dan,’ zei Fernando.

Binnen een paar minuten werd de zon opgeslokt door de Ionische Zee, en kreeg het hele landschap een zachtblauwe kleur; het viertal liep gauw naar de vrije stoelen op de twaalfde rij, en ze gingen precies zitten op het moment dat de muziek startte en de openingstitels in beeld kwamen, over het nachtelijke tafereel van een straat in een buitenwijk.

Toen Agnese en Lorenzo thuiskwamen, kort voor middernacht, was het hele huis donker, en er hing een heerlijke geur van frittata. Terwijl ze zachtjes naar de trap slopen, fluisterde Agnese ineens: ‘Ik heb nog trek.’

Haar broer grinnikte. ‘En je hebt een hele pizza op!’ fluisterde hij terug.